

DE VIRIS ILLUSTRIBUS

О ЗНАМЕНИТИМ МУЖЕВИМА*

Eusebius Hieronymus Stridonensis

Свети Јероним Стридонски

698 LIV. Origenes, qui et Ada-
B mantius, decimo Severi Pertina-
cicis anno adversum Christianos
699 persecutione commota, a Leonide
A Patre, Christi martyrio coronato,
cum sex fratribus et matre vidua,
pauper relinquitur, annos natus
circiter decem et septem. Rem
enim familiarem ob confessionem
Christi fiscus occupaverat. Hic
Alexandriae dispersa Ecclesia,
decimo octavo aetatis suae anno,
κατηχήσεων opus aggressus, post-
ea a Demetrio, ejus urbis episco-
po, in locum Clementis presbyteri
confirmatus, per multos annos
floruit: et cum jam mediae es-
set aetatis, et propter Ecclesias
Achaiae, quae pluribus haeresi-
bus vexabantur, sub testimonio
Ecclesiasticae epistolae Athe-

54. Ориген, који се зове и Ада-
мантије (Твртко), када је десете
године цара Севера Пертинакса
против хришћана покренут про-
гон, од оца Леонида, који се ра-
ди Христа овенчао мучеништвом,
остављен је сирот, са шесторицом
браће и удовом мајком у узрасту
од приближно седамнаест година.
Породично имање је због испове-
дања хришћанске вере заплењено
од стране државне касе. Овај је у
растуреној Цркви Александрије, у
осамнаестој својој години, преду-
зео рад са катихуменима, а касније
од Димитрија, епископа тога града,
уместо презвитера Климента ру-
коположен. Истицао се кроз многе
године, а када је већ био у средњој
доби, ради Цркава Ахаје, које су
биле оптерећене многим јересима,

* Изворник: J. P. Migne, PL 23, 698B–739A (Paris 1883). Наставак из претходног броја.

nas per Palaestinam pergeret, a Theoctisto et Alexandro, Caesareae et Hierosolymorum episcopis, presbyter ordinatus Demetrii offendit animum; qui tanta in eum debacchatus est insania, ut per totum mundum super nomine ejus scriberet. Constat eum, antequam Caesaream migraret, fuisse Romae sub Zephyrino episcopo, et statim Alexandriam reversum, Heraclan presbyterum, qui sub habitu philosophi perseverabat, adiutorem sibi fecisse κατηχήσεως, qui quidem et post Demetrium Alexandrinam tenuit Ecclesiam. Quantae autem gloriae fuerit, hinc apparet, quod Firmilianus, Caesareae episcopus, cum omni Cappadocia eum invitavit, et diu tenuit, et postea sub occasione sanctorum locorum Palaestinam veniens, diu Caesareae in sanctis Scripturis ab eo eruditus est. Sed et illud, quod ad Mammeam, matrem Alexandri imperatoris, religiosam feminam, rogatus venit Antiochiam, et summo honore habitus est: quodque ad Philippum imperatorem, qui primus de regibus Romanis Christianus fuit, et ad matrem ejus litteras fecit, quae usque hodie exstant. Quis ignorat et quod tantum in Scripturis divinis habuerit studii, ut etiam Hebraeam linguam, contra aetatis gentisque suae naturam edisceret: et exceptis Septuaginta interpretibus, alias quoque editiones in unum congregaret volumen: Aquilae scilicet Pontici pros-

путовао је у Атину преко Палестине на основу ауторитета црквене посланице. Од стране Теоктиста и Александра, кесаријског и јерусалимског епископа, рукоположен је за свештеника што је увредило Димитрија, који је по целом свету писао не би ли наружио његово име. Са њим даље беше овако: пре него што је дошао у Кесарију, био је у Риму код епископа Зефирина, и одмах, вративши се у Александрију, узео је себи за помоћника катихетске школе презвитера Иракла, који је под философским плаштом истрајавао и после Димитрија преузео управу над Александријском Црквом. Стекао је, између осталог, такву славу што се види када је Фирмилијан, епископ Кесарије, који га је, заједно са свима епископима Кападокије, позвао и држао га дуго код себе. И затим, када је приликом обиласка светих места Палестине, по васдан у Кесарији од њега бивао поучаван у Светом Писму. Али и даље: када га је Мамеја, мајка цара Александра, продуховљена жена, умолила да дође у Антиохију, где је био обасипан великом чашћу, одакле је цару Филипу, који је први од римских царева био хришћанин, и његовој мајци слао писма, која су се сачувала до данашњег дана. Има ли кога да не зна са коликом је марљивошћу прионуо на изучавање Светог Писма, да је чак јеврејски језик, насупрот времену и обичајима своје околине почео да учи, и узевши превод Седамдесеторице тумача и друга издања, све је

elyti, et Theodotionis Hebionei, et Symmachi ejusdem dogmatis, qui in Evangelium quoque κατὰ Ματθαῖον scripsit commentarios, de quo et suum dogma confirmare conatur. Praeterea quintam et sextam et septimam editionem, quas etiam nos de ejus bibliotheca habemus, miro labore reperit, et cum caeteris editionibus comparavit. Et quia indicem operum ejus in voluminibus epistolarum, quas ad Paulam scripsimus, in quadam epistola contra Varronis opera conferens posui, nunc omitto: illud de immortalis ejus ingenio non tacens, quod dialecticam quoque et geometriam, et arithmeti-
B cam quoque et arithmeti-
 cam, musicam, grammaticam et rhetoricam, omniumque philosophorum sectas ita didicit, ut studiosos quoque saecularium litterarum sectatores haberet, et interpretaretur eis quotidie, concursusque ad eum miri fierent: quos ille propterea recipiebat, ut sub occasione saecularis litteraturae in fide Christi eos institueret. De crudelitate autem persecutionis, quae adversum Christianos sub Decio consurrexit, eo quod in religionem Philippi desaeviret, quem et interfecit, superfluum est dicere: cum etiam Fabianus, Romanae Ecclesiae episcopus, in ipsa occubuerit, et Alexander Babylasque Hierosolymorum et Antiochenaе Ecclesiae pontifices, in carcere pro confessione Christi dormierint. Et super Origenis statu si quis scire velit, quid actum

у једну књигу спојио, тачније: *Аквиле* прозелита са Понта, *Теодотиона* Евионите, и *Симаха* присталице истог учења, који је на Јеванђеље по Матеју написао Коментаре, из кога се трудио да утврди своја убеђења. А мимо ових, *петти*, *шестти* и *седми* превод, које такође налазимо у његовој Библиотеци, са великом љубављу је преписивао, и са осталим издањима упоређивао. И пошто сам дао списак његових дела у посланицама које сам писао Павли, тј. у оној посланици упереној против Варонових дела, сада ћу га свесно испустити, не желећи, ипак, да прећутим ону величину његових бесмртних дарова. Он је дакле, дијалектику, а такође и геометрију, као и аритметику, музику, граматику и реторику и све философске школе тако изучио, да је имао прилежне слушаоце те светске књижевности, учећи их посведневно, да беше чудо Божије посматрати масу која се око њега стицала. Он је такве примао управо због тога не би ли их под видом световне учености увео баш у веру Христову. А о суровости прогона које је против хришћана подигао Декије, који је потпуно беснео против Филипове вере, кога је и убио, излишно је и говорити, у коме гоњењу је Фабијан, епископ Римске Цркве, и сам пострадао, као и Александар и Вавила, првосвештеници Јерусалимске и Антиохијске Цркве, који су у тамницама за веру Христову уморени. Ко жели да сазна шта је било са Оригеновом судбином, ка-

703 sit, primum quidem de epistolis
 A ejus, quae post persecutionem ad
 diversos missae sunt: deinde de
 sexto Eusebii Caesariensis eccle-
 siasticae historiae libro, et pro eo-
 dem Origene in sex voluminibus,
 poterit liquido cognoscere. Vixit
 usque ad Gallum et Volusianum,
 id est, usque ad LXIX aetatis suae
 annum; et mortuus est Tyri, in
 qua urbe et sepultus est.

LV. Ammonius, vir disertus et
 valde eruditus in philosophia, eo-
 dem tempore Alexandriae clarus
 habitus est: qui inter multa inge-
 nii sui et praeclara monumenta
 etiam de consonantia Moysi et
 Jesu elegans opus composuit, et
 evangelicos canones excogitavit,
 quos postea secutus est Eusebius
 Caesariensis. Hunc falso accusat
 Porphyrius, quod ex Christiano
 Ethnicus fuerit, cum constet eum
 usque ad extremam vitam Chris-
 tianum perseverasse.

B LVI. Ambrosius primum
 Marcionites, deinde ab Origene
 correctus, Ecclesiae diaconus,
 et confessionis Dominicae gloria
 insignis fuit, cui et Protoceto
 presbytero liber Origenis de
 Martyrio scribitur. Hujus indu-
 stria, et sumptu et instantia ad-
 jutus infinita Origenes dictavit
 volumina. Sed et ipse, quippe
 706 ut vir nobilis, non inelegantis
 A ingenii fuit, sicut ejus ad Orige-
 nem epistolae indicio sunt. Obiit
 ante mortem Origenis; et in hoc

ко се са њим збило, може онајпре
 из његових *Посланица*, које је после
 прогона слао различитим људи-
 ма, затим из шесте књиге *Црквене*
историје Јевсевија Кесаријског и из
 његових шест списа *За Оригена*, за-
 иста се може живо дознати. Живео
 је све до времена Гала и Волусија-
 на, тј. све до шездесет и девете го-
 дине свога живота и умро је у Тиру,
 у граду у коме је и сахрањен.

55. **Амоније**, човек речит и ве-
 ома образован у философији у исто
 време је у Александрији уживао
 сјајан углед. Међу многим дивним
 споменицима његових духовних
 моћи (способности) намеће се *Сла-
 тање Мојсија и Исуса*, дотерано дело
 које је саставио. Такође је израдио
 и *Јеванђељске каноне* које је доцније
 користио Јевсевије Кесаријски. Ње-
 га лажно оптужује Порфирије да је
 од хришћанина постао незнабожац
 пошто је (сасвим) сигурно да је до
 краја живота остао хришћанином.

56. **Амвросије**, најпре марки-
 онит, затим исправљен од Оригена,
 ђакон Цркве, због исповедања Го-
 спода стече велику славу. Њему је
 и свештенику Протоктету Ориген
 написао књигу *О мучеништву*. Ње-
 говом марљивошћу, предузимљиво-
 шћу и решеношћу охрабрен Ориген
 је безбројна дела израдио (=издик-
 тирао). Али и сам, с обзиром да бе-
 ше човек благородан, није био ли-
 шен духовности (књижевног дара)
 како сведоче његова писма упућена
 Оригену. Скочао је пре Оригенове

a plerisque reprehenditur, quod vir locuples amici sui senis et pauperis moriens non recordatus sit.

LVII. Tryphon, Origenis auditor, ad quem nonnullae ejus exstant epistolae, in Scripturis eruditissimus fuit. Quod quidem et multa ejus sparsim ostendunt opuscula, sed praecipue liber, quem composuit de Vacca rufa in Deuteronomio, et de Dichotomematibus, quae cum columba et turture Abraham ponuntur in Genesi.

LVIII. Minucius Felix, Romae insignis causidicus, scripsit Dialogum Christiani et Ethnici disputantium, qui *Octavius* inscribitur. Sed et alius sub nomine ejus fertur de Fato, vel contra mathematicos, qui cum sit et ipse disertus hominis, non mihi videtur cum superioris libri stylo convenire. Meminit hujus Minucii et Lactantius in libris suis.

B LIX. Gaius, sub Zephyrino Romanae urbis episcopo, id est sub Antonino Severi filio, disputationem adversum Proculum, Montani sectatorem, valde insignem habuit, arguens eum temeritatis, super Nova Prophetia defendenda, et in eodem volumine Epistolas quoque Pauli, tredecim tantum enumerans; decimam quartam quae fertur ad Hebraeos,

смрти, али је од многих прекореван што се као имућан човек није умирући сетио (у тестаменту) свог старог и сиромашног пријатеља.

57. Трифон, Оригенов слушалац коме су и упућене неке од његових сачуваних посланица, био је веома извезбан (опробан) у Светом Писму (Писмима). А ово показују на разним местима и многа његова дела, а нарочито књига коју је саставио *О црвеном ѿвечешу* у Законима поновљеним, и *О ѧарцадима* које су са голубом и грлицом биле узнешене Аврамом у Постању (како сведочи Постање).

58. Минуције Феликс, познати парничар (одличан адвокат), написао је дијалог хришћанина и незнабошца, научну расправу која је насловљена као *Окѧавије*. Али и други спис *О судбини или ѧрошћив матиешар* везује се за његово име. Мада је и ово (дело написано) од речитог човека, чини ми се да се са претходном (горњом) књигом не подудара у стилу. Овога Минуција помиње Лактанције у својим списима.

59. Гај, у доба Зефирина епископ града Рима, то јест за владе Антонина сина (Септимија) Севера. Издао је врло значајну расправу *Прошћив Прокла*, Монтановог следбеника оптужујући га за непромишљену махнитост (плаховитост) у браћењу Нових Пророштава. И у истом спису набрајајући само тринаест Павлових посланица, за четрнаесту, упућену *Јеврејима*, каже

dicit non ejus esse, sed et apud Romanos usque hodie quasi Pauli apostoli non habetur.

LX. Beryllus, Arabiae Bostrenus episcopus, cum aliquanto tempore gloriose rexisset Ecclesiam, ad extremum lapsus in haeresim, quae Christum ante incarnationem negat, ab Origene correctus. Scripsit varia opuscula, et maxime epistolas, in quibus Origeni gratias agit, sed et Origenis ad eum litterae sunt. Exstat dialogus Origenis et Berylli, in quo haereseos coarguitur. Claruit autem sub Alexandro, Mammeae filio, et Maximino et Gordiano, qui ei in imperium successerunt.

707 **LXI.** Hippolytus, cujusdam Ecclesiae episcopus, nomen quippe urbis scire non potui, rationem Paschae temporumque Canones scripsit, usque ad primum annum Alexandri imperatoris, et sedecim annorum circulum, quem Graeci ἑκκαίδεκαετηρίδα vocant, reperit, et Eusebio, qui super eodem Pascha Canonem, decem et novem annorum circulum, id est, ἑννεακαίδεκαετηρίδα composuit, occasionem dedit. Scripsit nonnullos in Scripturas commentarios, e quibus hos reperi: in ἑξαήμερον, et in Exodum, in Canticum Canticorum, in Genesim, et in Zachariam: de Psalmis, et in Isaiam, de Daniele, de Apocalyp-

да није његова. Међутим, и код Римљана до данашњег дана се сматра да она не потиче од апостола Павла.

60. Берил, епископ Бостре арабијске, сјајно је управљао Црквом, мада маловремено, јер је напоследку пао у јерес тако што је порицао Христа пре Оваплоћења. Ориген га је исправљао. Написао је различита дела (мања дела), понајвише посланице у којима узноси похвале Оригену, али и Ориген има писма упућена њему. Сачуван је *Дијалог између Оригена и Берила* у коме се разобличавају јереси. Додајмо да се истицао за владе Александра сина Мамејиног, и у доба Максимијана и Гордијана који су га наследили у царевању.

61. Иполит, епископ неке Цркве, у граду чије име, упркос свему, нисам могао да докучим, написао је *Каноне* по питању празновања Пасхе, који иду све до прве године цара Александра и о периодима од шеснаест година, које Грци зову ἑκκαίδεκαετηρίδα; давши тако прилику Јевсевију, који је саставио исте *Пасхалне Каноне*, али само на деветнаестогодишњи период, то јест ἑννεακαίδεκαετηρίδα. Написао је и неколике коментаре на Свето Писмо, од којих смо следеће пронашли: *На Шестдоднев*, *На Излазак*, *На Песму над њесмама*, *На Постјање*, *На Књигу Пророка Захарије*, *О Псалмима*, још и *На пророка Исаију*, *О пророку Данилу*, *О Ошкривењу*, *О Причама Соломоновим*, *О Књизи*

si, de Proverbiis, de Ecclesiaste, de Saul et Pythonissa, de Antichristo, de Resurrectione, contra Marcionem, de Pascha, adversum omnes haereses, et Προσομιλίαν de laude Domini Salvatoris, in qua, praesente Origene, se loqui in Ecclesia significat. In hujus aemulationem Ambrosius, quem de Marcionis haeresi ad veram fidem correctum diximus, cohortatus est Origenem, in Scripturas commentarios scribere, praebens ei septem et eo amplius notarios, eorumque expensas, et librariorum parem numerum, quodque his majus est, incredibili studio quotidie ab eo opus exigens. Unde in quadam epistola ἐργοδιώκτην eum Origenes vocat.

710 **LXII.** Alexander, episcopus
A Cappadociae, cum desiderio sanctorum locorum Hierosolymam pergeret, et Narcissus episcopus ejusdem urbis jam senex regeret Ecclesiam, et Narcisso et multis clericorum ejus revelatum est, altera die mane intrare episcopum, qui adjutor sacerdotalis cathedrae esse deberet. Itaque re ita completa, ut praedicta fuerat, cunctis in Palaestina episcopis in unum congregatis, adnitente quoque ipso vel maxime Narcisso, Hierosolymitanae Ecclesiae cum eo gubernaculum suscepit. Hic in fine cujusdam epistolae, quam scribit ad Antinoitas super pace Ecclesiae ait: Salutatur vos

Проповедниковој, О цару Саулу и ендорској врачарици, О Антихристу, О Васкрсењу, Проштив Маркиона, О Пасхи, Проштив свих јереси и уводну беседу *У њохвалу Госіода Сіасишеља* у којој назначује да говори у Цркви у Оригеновом присуству. Амвросије, о коме смо говорили, који је из Маркионове јереси дошао до праве вере, исправљен од Оригена, са друге стране, подстакао је Оригена не би ли се такмичио са Иполитом да испише *Коментаре на Писмо*, нудећи му седморицу и још више писара (секретара), и трошкове за њих и исти толики број преписивача, и још више са невероватном пажњом надгледао је повоздан његов рад, да га због тога у једној својој посланици Ориген и назива „Господар посла“ (Послодавац), ἐργοδιώκτην.

62. **Александар**, епископ Кападокије са жарком жељом према светим местима, стигао је у Јерусалим, када је Наркис епископ тога града већ као старац управљао Црквом. Епископу Наркису и многим његовим клирицима било је откривено (објављено), да ће наредног дана ући (у град) епископ, који ће бити помоћник свештеничке катедре. И тако се та ствар свршила, како је било и предсказано, а када су сви епископи Палестине били окупљени заједно, сам Наркис је понајвише био приморан да са њим прихвати вођење Јерусалимске Цркве. Овај на крају једне посланице, коју је написао антиноитима *О миру Цркве* каже: „Поздравља

Narcissus, qui ante me hic tenuit episcopalem locum, et nunc mecum eundem orationibus regit, annos natus circiter centum se-
 B decim, et vos mecum precatur ut unum idemque sapiatis. Scripsit et aliam ad Antiochenses, per Clementem presbyterum Alexandriae, de quo supra diximus, nec non ad Origenem, et pro Origene contra Demetrium; eo quod juxta testimonium Demetrii eum presbyterum constituerit. Sed et aliae ejus ad diversos feruntur epistolae. Septima autem persecutione sub Decio, quo tempore Babylass Antiochiae passus est, ductus Caesaream, et clausus in carcere, ob confessionem Christi martyrio coronatur.

C LXIII. Julius Africanus, cujus quinque de Temporibus exstant volumina, sub Imperatore M. Aurelio Antonino, qui Macrino successerat, legationem pro instauratione urbis Emmaus suscepit, quae postea Nicopolis appellata est. Hujus est epistola ad Origenem super quaestione Susannae:
 711 eo quod dicat in Hebraeo hanc
 A fabulam non haberi, nec convenire cum Hebraica etymologia ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, contra quem doctam epistolam scribit Origenes. Exstat ejus ad Aristidem altera epistola, in qua super διαφωνία, quae videtur esse in genealogia Salvatoris apud Matthaëum et Lucam, plenissime disputat.

vas Наркис, који је пре мене обдржавао епископско место и сада заједнички са истог управљамо молитве, у доби од стотину и шеснаест љета, и заједно вас молимо да имате једномислије“. Написао је и другу *Антихоијцима*, преко Климента свештеника у Александрији, о коме смо горе говорили, другу такође *Ориџену*, и *За Ориџена против Димитрија*, јер је по исказу Димитријевом, њега и рукоположио за свештеника. Али, постоје и друге његове посланице упућене различитим личностима. У оном седмом гоњењу, под Декијем, у време када је и Вавила страдао у Антиохији, одведен је у Кесарију и стрпан у тамницу, а за исповедање Христа овенчао се мучеништвом.

63. **Јулије Африканац**, од кога се сачувао петотомни спис *О временима – Хронологија*, предузео (*susccepit*) је посланство за обнову града Емауса, који је касније назван Никопол под царем Марком Аурелијом Антонином, Макриновим наследником. Његова је посланица *Ориџену о ишијању Сузанае*, за ову причу кажу да се у јеврејском тексту (јеврејштини) не налази (садржи), а нити се подудара са јеврејском етимологијом ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, против које је Ориген написао учену посланицу. Сачувана је друга његова *Посланица* упућена Аристиду, у којој понајвише расправља о разгласју (размиоилажењу) (διαφωνία) које се чини у Спаситељевој генеалогiji код Матеја и Луке.

LXIV. Geminus, Antiochenae Ecclesiae presbyter, pauca ingenii sui monumenta composuit, florens sub Alexandro principe, et episcopo urbis suae Zebenno, eo vel maxime tempore, quo Heraclas Alexandrinae Ecclesiae pontifex ordinatus est.

LXV. Theodorus, qui postea Gregorius appellatus est, Neocaesareae Ponti episcopus, admodum adolescens, ob studia Graecarum et Latinarum litterarum, de Cappadocia Berytum, et inde Caesaream Palaestinae transiit, juncto sibi fratre Athenodoro. Quorum cum egregiam indolem vidisset Origenes, hortatus est eos ad philosophiam, in qua paulatim Christi fidem subintroducens, sui quoque sectatores reddidit. Quinquennio itaque eruditi ab eo remittuntur ad matrem, e quibus Theodorus proficiscens, πανηγυρικὸν εὐχαριστίας scripsit Origeni: et convocata grandi frequentia, ipso quoque Origene praesente, recitavit, qui usque hodie exstat. Scripsit et μετὰφρασιν in Ecclesiasten brevem quidem, sed valde utilem.

C Et aliae hujus vulgo feruntur epistolae, sed praecipue signa

714 atque miracula, quae jam episcopus cum multa Ecclesiarum gloria perpetravit.

A

64. Геминије, презвитер Антиохијске Цркве, саставио је мало (оставио је нешто) споменика својих духовних моћи, истичући се за владе цара Александра и Зебенија, епископа свога града, односно нарочито у оно време у коме је Ираклије назначен првосвештеником Цркве у Александрији.

65. Теодор, који је касније прозван Григорије, епископ Неокесарије у Понту, док је још био младић прешао је у Берит Кападокијски, а затим у Кесарију Палестинску ради проучавања грчке и латинске књижевности, повевши са собом брата Атинодора. Када је Ориген спазио њихове изузетне способности, упутио их је на философију, у коју је помало уносио (нешто из) Христове вере, направивши (тако) од њих своје следбенике. Пошто су се пет година обучавали код њега, Ориген их је послао натраг мајци. У име обојице, Теодор је одлазећи написао Оригену захвални говор (πανηγυρικὸν εὐχαριστίας), кога је и произнео испред великог мноштва и у присуству самог Оригена, а тај говор се сачувао до дана данашњег. Написао је кратку, али врло корисну парافразу (μετὰφρασιν) *На Еклисијасџа (Пројоведника)*. Од њега потичу посланице написане једноставним говором (изразом), а нарочито је као епископ стекао велику славу у Цркви по знаковима и чудесима.

LXVI. Cornelius, Romanae urbis episcopus, ad quem octo Syriani exstant epistolae,

66. Корнилије, епископ града Рима, коме је Кипријан написао осам посланица које су се сачувале,

scripsit epistolam ad Fabium Antiochenae Ecclesiae episcopum, de synodo Romana, Italica, Africana, et aliam de Novatiano, et de his qui lapsi sunt; tertiam de gestis synodi (*Romanae an. 251*); quartam ad eundem Fabium valde prolixam, et Novatianae haereseos causas et anathema continentem. Rexit Ecclesiam annis duobus sub Gallo et Volusiano, cui ob Christum martyrio coronato, successit Lucius.

B

LXVII. Cyprianus Afer, primum gloriose rhetoricam docuit; exinde suadente presbytero Caecilio, a quo et cognomentum sortitus est, Christianus factus, omnem substantiam suam pauperibus erogavit, ac post non multum temporis electus in presbyterum, etiam episcopus Carthaginiensis constitutus est. Hujus ingenii superfluum est indicem texere, cum sole clariora sint ejus opera. Passus est sub Valeriano et Galieno principibus, persecutione octava, eodem die quo Romae Cornelius, sed non eodem anno.

C

LXVIII. Pontius, diaconus Cypriani, usque ad diem passionis ejus cum ipso exsilium sustinens, egregium volumen vitae et passionis Cypriani reliquit.

LXIX. Dionysios, Alexandriae urbis episcopus, sub Heracla

написао је *Посланицу Фабију епистокоју Антиохијске Цркве о Сабору римском, италијанском и африканском*. Другу (посланицу) *О Новацијану и о његовима који су њали*, трећу *О раду Сабора (у Риму 251. године)*, четврту врло дугачку (развучену, подугачку) упутио је истом *Фабију о узроцима Новацијанове јереси и непосредном проклињању (испе)*. Управљао је две године Црквом за владе Гала и Волусијана, од којих (због исповедања) Христа би овенчан мученичким венцем. Наследио га је Луције.

67. Кипријан Африканац, најпре је славно поучавао реторику, а затим је на наговор презвитера Цецилија, који му је и наденуо друго име (дао надимак), постао хришћанин и све своје имање је раздао сиромасима. И не после дуго времена изабран је на свештенство, а затим је постао епископ у Картагини. Сувишно је и правити списак дела његовог генија (*ingenii*), пошто су његова дела сјајнија од сунца. Страдао је у време владавине царева Валеријана и Галијена, за осмог гоњења (*persecutione octava*), истога дана у коме је у Риму страдао Корнилије, али не исте године.

68. Понтије, Кипријанов ђакон, све до дана његовог страдања сносио је са њим прогонство, оставио је изузетан спис о Кипријановом животу и страдању.

69. Дионисије, епископ града Александрије као презвитер под

715 scholam κατηχήσεων presbyter
 tenuit, et Origenis valde insigni-
 nis auditor fuit. Hic in Cypriani
 A et Africanæ synodi dogma con-
 sentiens, de hæreticis rebap-
 tizandis, ad diversos plurimas
 misit epistolas, quæ usque hodie
 exstant, et ad Fabium Antioch-
 enæ urbis episcopum scripsit de
 poenitentia, et ad Romanos per
 Hippolytum alteram: ad Xystum,
 qui Stephano successerat, duas
 epistolas, et ad Philemonem et
 ad Dionysium, Romanæ Eccle-
 siæ presbyteros, duas epistolas,
 et ad eundem Dionysium, postea
 Romæ episcopum, et ad Nova-
 tianum causantem, quod invitus
 Romæ episcopus ordinatus es-
 set, cujus epistolæ hoc exordium
 est: Dionysius Novatiano fratri
 salutem. Si invitus, ut dicis, or-
 dinatus es, probabis, cum volens
 secesseris. Est ejus ad Dionysium
 et ad Didymum altera epistola, et
 ἑορταστικαὶ de Pascha plurimæ,
 declamatorio sermone conscrip-
 tæ, et ad Alexandrinam Eccle-
 siam de exsilio, et ad Hieracam
 C in Aegypto episcopum, et alia
 718 de Mortalitate, et de Sabbato, et
 A περὶ γυμνασίου, et ad Hermam-
 monem, et alia de persecutione
 Decii, et duo libri adversum Ne-
 potem episcopum, qui mille an-
 norum corporale regnum suis
 scriptis asseverat, in quibus de
 Apocalypsi Joannis diligentis-
 sime disputat: et adversum Sabel-
 lium, et ad Ammonem Beronices
 Episcopum, et ad Telesphorum,

Ираклом (епископом) држао је катихетску школу и био је веома упечатљив Оригенов слушалац. Овај је, слажући се са Кипријаном и учењем Африканског синода о поновном крштавању јеретика, послао многе посланице различитим личностима, које су се сачувале до дана данашњег, као што је написао и једну *Фабију*, епископу града Антиохије *О кајању*, и другу *Римљанима* преко Иполита, две посланице *Ксисџу* који је наследио Стефана, две посланице *Филомену* и *Дионисију* свештеницима Римске Цркве, и истом *Дионисију* који је касније постао римски епископ, и *Новатијану* по питању тога да је хиротонисан за епископа мимо своје воље, од које посланице је следећи почетак: „*Дионисије Новатијану, брајски њоздрав. Ако си, ујркос својој вољи рукојоложен, докажи, и ѿада се добровољно ѡвучи*“. Његова је и друга посланица *Дионисију* и *Дигиму* и многе *О ѡразновању Пасхе*, написане узвишеним говором, и Александријској Цркви *О ѡројону*, и *Јераку ејискоју* у *Еџијџу*, и друге *О смрџносџи*, и *О сабајџу*, и *О вежбању* (περὶ γυμνασίου), и *Хермамону*, и друге *О Декијевом ѡнењу*, и две књиге *Проџив ејискоја Нејоџа* који је у својим списима тврдио да ће бити хиљадугодишњег телесног царства, у којима расправља о Јовановом Откривењу на изузетан начин, и *Проџив Савелија*, и *Амону ејискоју Беронике*, *Телесфору*, *Евфранору*,

et ad Euphranorem, et quatuor libri ad Dionysium Romanae urbis episcopum, et ad Laodicenses de poenitentia; item ad Canonem de poenitentia, et ad Origenem de martyrio, ad Armenios de poenitentia et de ordine delictorum, de natura ad Timotheum, de tentationibus ad Euphranorem. Ad Basilidem quoque multae Epistolae, in quarum una se asserit, etiam in Ecclesiasten coepisse scribere commentarios. Sed et adversus Paulum Samosatenum, ante paucos dies quam moreretur, insignis ejus fertur epistola. Moritur duodecimo Galieni anno.

и четири књиге *Дионисију, епископу града Рима, и Лаодикијцима о кајању*, исто *О кајању ујућену Канону (ад Сапонет)*, *Ориџену о мучеништвоу*, *Арменима о кајању и о њрекршајима оних који су у чину (клирика)*, *Тимошеју о њприроди*, *Еуфранору о искушењима*, *Василиду* тако много *Посланица*, где је у једној рекао да се прихватио да напише *Коментаре на Проводника*. Још и *Против Павла из Самосатне*, на свега неколико дана пре него што ће умрети, оставши ипак значајна посланица. Упокојио се дванаесте године владе цара Галијена.

В **LXX.** Novatianus, Romanae urbis presbyter, adversus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus invadere, Novatianorum, quod Graece dicitur Καθαρῶν dogma constituit, nolens apostatas suscipere poenitentes. Hujus auctor Novatus, Cypriani presbyter, fuit. Scripsit autem de Pascha, de Sabbato, de Circumcisione, de Sacerdote, de Oratione, de Cibis Judaicis, de Instantia, de Attalo multaue alia, et de Trinitate grande volumen, quasi
719 ἐπιτομὴν operis Tertulliani faciens, quod plerique nescientes,
А Cypriani existimant.

70. Новатијан, презвитер града Рима, покушаваши да преузме свештеничку катедру наспрот Корнилију, установио је новатијанско учење, које се на грчком зове катарско Καθαρῶν одричући отпадницима (палима) право на покајање (задобијање покајања). Творац овог учења) беше Новат (Новатијан), Кипријанов презвитер. Надаље, написао је *О Пасхи*, *О суботи*, *О обрезању*, *О свештенику*, *О молићви*, *О јудејским јелима*, *О ревности*, *О Ашалу* и многа друга; и велики спис *О Тројици* урадивши га као својеврстан извод (ἐπιτομὴν) из Тертулијанових дела, кога многи не знајући (погрешно) приписују Кипријану.

LXXI. Malchion, disertissimus Antiochenaе Ecclesiae presbyter, quippe qui in eadem urbe rhetoricam florentissime docuerat, adversum Paulum Sa-

71. Малхион, у беседништву врло способан свештеник Антиохијске Цркве, дакако да је у истом граду сјајно поучавао реторику, расправљао је у ходу против Павла

mosatenum, qui Antiochenae Ecclesiae episcopus dogma Artemonis instaurarat, excipientibus notariis disputavit; qui dialogus usque hodie exstat. Sed et alia grandis epistola, ex persona synodi, ab eo scripta ad Dionysium et Maximum Romanae et Alexandrinae Ecclesiae episcopos dirigitur. Floruit sub Claudio et Aureliano.

B **LXXII.** Archelaus, episcopus Mesopotamiae, librum disputationis suae, quam habuit adversum Manichaeum, exeuntem de Perside, Syro sermone composuit, qui translatus in Graecum habetur a multis. Claruit sub imperatore Probo, qui Aureliano et Tacito successerat.

C **LXXIII.** Anatolius Alexandrinus, Laodiceae Syriae episcopus, sub Probo et Caro imperatoribus floruit; mirae doctrinae vir fuit in arithmetica, geometria, astronomia, grammatica, rhetorica, dialectica. Cujus ingenii magnitudinem de volumine, quod super Pascha composuit, et decem libris de arithmeticae institutionibus, intelligere possumus.

722 **LXXIV.** Victorinus, Petavionensis episcopus, non aequae Latine ut Graece noverat.
A Unde opera ejus grandia sensibus, viliora videntur compositi-
one verborum. Sunt autem haec: Commentarii in Genesim, in Ехо-

Самосатског преко кратких брзописачких белешки, пошто је овај, као епископ Цркве у Антиохији, поново увео (обновио) Артемоново учење. Тај дијалог је сачуван до дана данашњег, као и друга велика посланица написана од њега по овлашћењу сабора, а упућена Дионисију и Максиму, епископима Римске и Александријске Цркве. Истицао се за владе Клаудија и Аурелијана.

72. Архелај, епископ Месопотамије, саставио је књигу својих расправа које је водио са манихејцима, на сиријском језику када је долазио из Персије. Ову књигу, која је преведена на грчки, имају многи у свом власништву. Истицао се у доба цара Проба кога су наследили Аурелијан и Тацит.

73. Анатолије Александринац, епископ Лаодикије Сиријске, истицао се у доба владавине царева Проба и Кара, био је човек сјајне учености у аритметици, геометрији, астрономији, граматичи, реторици, дијалектици. О величини његових дарова можемо сазнати из списка које је саставио: *О Пасхи* и из десет књига *О основама ариџметике*.

74. Викторин, епископ Петавијума, није подједнако био упознат са латинским и грчким језиком, што показују његова дела која су велика по замислима, али ниска по слагању речи (стилским решењима). Од тих су сачувана следећа:

dum, in Leviticum, in Isaiam, in Ezechiel, in Abacuc, in Ecclesiasten, in Cantica Cantorum, in Apocalypsim Joannis, adversum omnes haereses, et multa alia. Ad extremum martyrio coronatus est.

LXXV. Pamphilus presbyter, Eusebii Caesariensis episcopi necessarius, tanto Bibliothecae divinae amore flagravit, ut maximam partem Origenis voluminum sua manu describeret, quae usque hodie in Caesariensi bibliotheca habentur. Sed et in duodecim Prophetas viginti quinque ἐξηγήσεων Origenis volumina, manu ejus exarata reperi, quae tanto amplector et servo gaudio, ut Croesi opes habere me credam. Si enim laetitia est, unam epistolam habere Martyris, quanto magis tot millia versuum, quae mihi videtur sui sanguinis signasse vestigiis! Scripsit, antequam Eusebius Caesariensis scriberet, Apologeticum pro Origene, et passus est Caesareae Palaestinae sub persecutione Maximini.

LXXVI. Pierius, Alexandriae Ecclesiae presbyter, sub Caro et Diocletiano principibus, eo tempore quo eam Ecclesiam Theonas episcopus regebat, florentissime docuit populos, et in tantam sermonis diversorumque tractatum, qui usque hodie exstant, venit elegantiam, ut Origenes junior

Коментари на Поставље, На Излазак, На Књигу Левијску, На Исаију, На Језекиља, На Авакума, На Пророковедника, На Песму над њесмама, На Јованово Откривење, Прошав свих јереси и многа друга. На крају је био овенчан мученишћем.

75. Памфил презвитер, покровитељ Јевсевија епископа кесаријског, толиком љубављу је прионуо на Божанску библиотеку (Свето Писмо, Списе), да је највећим делом својеручно преписао Оригенове списе, који се до дана данашњег чувају у Кесаријској библиотеци. Нашао сам, тако: *На дванаесторицу пророка, 25 Ориџенових (ἐξηγήσεων) шумачења*, списе његовом руком исписане, које сам тако пресрео и са љубављу сачувао, као да сам се дочепао Крезовог богатства. А када је радост имати само једну посланицу Мученика, колико је тек на више хиљада редова, које су мени дате да их видим траговима његове крви попрскане. Написао је пре него што је исто учинио Јевсевије Кесаријски апологију *За Ориџена*, и страдао је у Кесарији Палестинској у доба Максиминовог прогона.

76. Пиерије, презвитер Александријске Цркве, у доба царева Кара и Диоклецијана, у време оно када је том Црквом управљао епископ Теона, сјајно је подучавао народ, и у беседама и различитим списима, који су се сачували до данашњег дана, доспео је до таквог савршенства (углађености),

723
A vocaretur. Constat hunc mirae, et appetitorem voluntariae paupertatis fuisse, scientissimum dialecticae et rhetoricae artis, et post persecutionem omne vitae suae tempus Romae fuisse versatum. Hujus est longissimus tractatus de propheta Osee, quem in vigilia Paschae habitum ipse sermo demonstrat.

LXXVII. Lucianus, vir disertissimus, Antiochenae Ecclesiae presbyter, tantum in Scripturarum studio laboravit, ut usque nunc quaedam exemplaria Scripturarum Luciana nuncupentur. Feruntur ejus de Fide libelli, et breves ad nonnullos epistolae. Passus est Nicomediae ob confessionem Christi, sub persecutione Maximini, sepultusque Helenopoli Bithyniae.

LXXVIII. Phileas, de urbe Aegypti quae vocatur Thmuis, nobili genere, et non parvis opibus, suscepto episcopatu, elegantissimum librum de Martyrum laude composuit, et disputatione acturum habita adversum Judicem, qui eum sacrificare cogebat, pro Christo capite truncatur; eodem in Aegypto persecutionis auctore, quo Lucianus Nicomediae.

C LXXIX. Arnobius sub Diocletiano principe Siccae apud Africam florentissime rhetoricam docuit, scripsitque adversum gentes, 726
A quae vulgo exstant, volumina.

да су га називали Млађим Оригеном. Одликовао се таквом уздржаности, био је одан добровољном сиромаштву и извежбан (обучен) у дијалектици и реторичкој вештини, а после прогона преостало време живота свога провео је у Риму. Његов је најдужи спис *О Пророку Осији* који треба беседом произнети очи Пасхе.

77. **Лукијан**, муж веома учен, презвитер Антиохијске Цркве, са прилежношћу је радио на Писму, да се данас неколико преписа (примерака) Св. Писма називају *Лусиана* (*Лукијанушама*, књиге *Лукијанке*). Од њега потиче књижица *О вери* и неколико кратких *Посланица*. Страдао је у Никомидији због исповедања Христа, у време Максиминових прогона, а сахрањен је у Јелинополису Витинијском.

78. **Филеја**, из египатског града који се зове Тмуис, од племенитог рода, и не малог богатства, поставши епископ саставио је сјајну књигу *О њохвали мученика* и расправу *Прошив судије*, који га је присиљавао да принесе жртву, на суђењу које је имао. За Христа је изгубио главу, страдавши у оним истим прогонима у Египту као Лукијан у Никомидији.

79. **Арнобије** је за владе Диоклецијанове у Сики афричкој сјајно подучавао реторику и написао *Прошив незнабожаца*, списе који се могу наћи посвуда.

LXXX. Firmianus, qui et Lactantius, Arnobii discipulus, sub Diocletiano principe accitus cum Flavio Grammatico, cujus de Medicinalibus versu compositi exstant libri, Nicomediae rhetoricam docuit, et penuria discipulorum, ob Graecam videlicet civitatem, ad scribendum se contulit. Habemus ejus Symposium, quod adolescentulus scripsit; ὁδοπορικὸν de Africa usque Nicomediam, hexametris scriptum versibus, et alium librum, qui inscribitur *Grammaticus*, et pulcherrimum de ira Dei, et Institutionum divinarum adversum gentes libros septem, et ἐπιτομὴν ejusdem operis in libro uno acephalo, et ad Asclepiadem libros duos, de persecutione librum unum, ad Probum Epistolarum libros quatuor, ad Severum Epistolarum libros duos; ad Demetrianum, auditorem suum. Epistolarum libros duos; ad eundem de Opificio Dei, vel formatione hominis, librum unum. Hic extrema senectute magister Caesaris Crispi, filii Constantini, in Gallia fuit, qui postea a patre interfectus est.

B

727

A

LXXXI. Eusebius, Caesareae Palaestinae episcopus in Scripturis divinis studiosissimus, et Bibliothecae divinae, cum Pamphilo martyre, diligentissimus pervestigator, edidit infinita volumina. De quibus haec sunt: Εὐαγγελικῆς Ἀποδείξεως libri viginti, Εὐαγγε-

80. Фирмијан, познат и под именом **Лактанције**, Арнобијев ученик, за владе цара Диоклецијана, заједно са Флавијем Граматичарем, чије су се књиге *О медицинарским стварима* у стиху састављене сачувале, био је позван у Никомидију да поучава реторику, али због недостатка слушалаца, јер то беше грчко насеље, посветио се писању. Имамо, тако, његову *Гозбу*, који је још написао у младалачкој доби, *Пушешествије* (ὁδοπορικὸν) *по Африци до Никомидије*, написан у шеснаестерачким стиховима, и још једну књигу која има наслов *Грамаџичар*, и најлепшу *О њеву Господњем*, и седам књига *О џемељима божанских ствари против незнабожаца* и *Извадке* (ἐπιτομὴν) из истог дела сложене у једној књизи без наслова (*асцефало*, без поглавља), и две књиге упућене *Асклејијаду*, једну књигу *О протонима*, четири књиге *Посланица Пробу*, две књиге *Посланица Северу*, две књиге *Посланица Димитријану своје слушаоцу*, и истоме једна књига *О Божијем делу или о стварању човека*. У својој најдубљој старости био је учитељ цара Криспа, Константиновог сина, који је био у Галији, који је касније био убијен од сопственог оца.

81. Јевсевије, епископ Кесарије Палестинске, био је најприлежнији у проучавању Св. Писма и заједно са Памфилом мучеником један од најизузетнијих истраживача Божанске библиотеке, издао је тако бројне списе, од којих су следећи: двадесет књига *Је-*

λικῆς Προπαρασκευῆς libri quindecim, Θεοφανείας libri quinque, Ecclesiasticae historiae libri decem, Chronicorum Canonum omnimoda historia, et eorum Ἐπιτομή, et de Evangeliorum Diaphonia, in Isaiam libri decem, et contra Porphyrium, qui eodem tempore scribebat in Sicilia, ut quidam putant, libri triginta, de quibus ad me viginti tantum pervenerunt; Τολκῶν liber unus, Ἀπολογία pro Origene libri sex, de Vita Pamphili libri tres, de Martyribus alia opuscula, et in centum quinquaginta psalmos eruditissimi commentarii, et multa alia. Floruit maxime sub Constantino imperatore et Constantio, et ob amicitiam Pamphili martyris, ab eo cognomentum sortitus est.

B

LXXXII. Rheticus Aeduorum, id est, Augustodunensis Episcopus, sub Constantino celeberrimae fama habitus est in Galliis. Leguntur ejus Commentarii in Cantica canticorum, et aliud grande volumen adversus Novatianum, nec praeter haec quidquam ejus operum reperi.

LXXXIII. Methodius, Olympi Lyciae, et postea Tyri episcopus, nitidi compositique sermonis, adversum Porphyrium confecit libros, et Symposium decem virginum, de resurrectione opus egregium contra Origenem, et adversus eundem de Pythonissa, et

ванђелској доказивања, петнаест књига *Јеванђелске пријреме*, пет књига *Бојоошкривења*, десет књига *Црквене историје*, *Хронолошке таблице ошшће историје*, и *Ешишоме* (*Сажешак*) из исте, и о *Јеванђелском нешодударању*, *На Исаију* десет књига, и *Прошив Порфирија*, који је писао у то време, како неки мисле, на Сицилији, укупно тридесет књига, али је до мене дошло свега двадесет, једна књига *О местима*; шест књига *Аилологије за Оријена*, три књиге *О Памфиловом живошћу*, друга мања дела *О мученицима*, веома учене *Коменшаре на сшошину* и *шесетш шсалама*, и многе друге списе. Највише се истицао за владе цара Константина и Констанција. Због свог пријатељства са Памфилом Мучеником, његово име је себи наденуо.

82. Ретикије, епископ епископ Аугустодунума у области племена Едуа. Био је на гласу у Галији за време Константина. Читани су његови *Коменшари на Пешму над шесмама*, и други велики спис *Прошив Новашијана*, и поред ова два нисам нашао ниједан други његов спис.

83. Методије, епископ Олимпа Ликијског, а касније Тира, саставио је књиге убитачних говора (nitidi) *Прошив Порфирија* и *Гозбу шесетш девојака*, и изузетно дело *О Васкрсењу шрошив Оријена*, и против истог *О Пишониси* и *О слободној вољи* (Autexusio). Тако-

730 de Autexusio; in Genesim quoque
 A et in Cantica canticorum commen-
 tarios; et multa alia, quae vulgo
 lectitantur. Et ad extremum novis-
 simae persecutionis, sive, ut alii af-
 firmant, sub Decio et Valeriano in
 Chalcide Graeciae, martyrio coro-
 natus est.

LXXXIV. Juvencus, nobilis-
 simi generis, Hispanus presbyter,
 quatuor Evangelia hexametris
 versibus pene ad verbum transferens,
 quatuor libros composuit, et
 nonnulla eodem metro ad Sacra-
 mentorum ordinem pertinentia.
 Floruit sub Constantino principe.

B LXXXV. Eustathius, genere
 Pamphylios, Sidetes, primum
 Beroae Syriae, deinde Antiochiae
 rexit Ecclesiam, et adversum
 Arianorum dogma componens
 multa sub Constantino principe
 pulsus est in exsilium Trajanopo-
 lim Thraciarum, ubi usque hodie
 conditus est. Exstant ejus volumi-
 na de Anima, de Engastrimytho
 adversum Origenem, et infinitae
 epistolae, quas enumerare longum
 est.

LXXXVI. Marcellus, Ancyra-
 nus episcopus, sub Constantino
 et Constantio principibus floruit,
 multaque diversarum ὑποθέσεων
 scripsit volumina, et maxime ad-
 versum Arianos. Feruntur con-
 tra hunc Asterii et Apollinarij
 libri, Sabellianae eum haeresis
 arguentes, sed et Hilarius, in

ђе је написао коментаре *На По-
 стање* и *На Песму над њесмама*, и
 многа друга, која се посвуда чи-
 туцкају. И пред крај последњих
 прогона, или како други тврде,
 у време Декија и Валеријана у
 Халкиди у Грчкој био је овенчан
 мучеништвом.

84. Јувенкус, презвитер, Хи-
 спанац од племенитог рода, чети-
 ри Јеванђеља је лоше и дословно
 превео у шеснаестерском стиху и
 написао четири књиге. И још по-
 неке у истом метру *О држању њо-
 ретика Светиш Тајни*. Истицао се у
 доба цара Константина.

85. Евстахије од памфилске
 стране, Сидећанин (*Sidetes*), нај-
 пре је у Берији сиријској, а затим
 у Антиохији управљао Црквом, и
 писао је много против аријанског
 учења у време цара Константина.
 Био је послат у прогонство у трач-
 ки Трајанополис, где се налази до
 данас. Постоје његови списи *О ду-
 ши*, *О шрбухозборцу њроштив Орије-
 на*, и јако дугачке посланице, које
 би требало дуго бројати (*quas enu-
 merare longum est*).

86. Маркел, епископ ан-
 кир(ан)ски, истицао се у време
 царева Константина и Константи-
 ја. Написао је много различитих
 списа *Прешћоставки* (*ὑποθέσεων*),
 али највише *Прошћив Аријанаца*.
 Књиге Астерија и Аполинарија
 против овог су познате, у којима
 га оптужују за савелијанску јерес,

731
A septimo adversum Arianos libro, nominis ejus, quasi haeretici meminit. Porro ille defendit, se non esse dogmatis, cujus accusatur, sed communionem Julii et Athanasii, Romanae et Alexandrinae urbis pontificum, se esse munitum.

LXXXVII. Athanasius, Alexandrinae urbis episcopus, multas Arianorum peressus insidias, ad Constantem Galliarum principem fugit, unde reversus cum litteris, et rursus post mortem ejus fugatus, usque ad Joviani imperium latuit, a quo recepta Ecclesia, sub Valente moritur. Feruntur ejus adversum Gentes duo libri, et contra Valentem et Ursacium unus, et de virginitate, et de persecutionibus Arianorum plurimi, et de Psalmorum titulis, et historia Antonii monachi vitam continens, et εὐορταστικαὶ epistolae, et multa alia, quae enumerare longum est.
B

LXXXVIII. Antonius monachus, cujus vitam Athanasius, Alexandrinae urbis episcopus, insigni volumine prosecutus est, misit Aegyptiace ad diversa monasteria Apostolici sensus sermonisque epistolas septem, quae in Graeciam linguam translatae sunt, quarum praecipua est ad Arsenoitas. Floruit sub Constantino et filiis ejus regnantibus. Vixit annos centum quinque.

али и Иларије у својој седмој књизи *Против аријанаца*, помиње га и означава као јеретика. Он се на махове бранио, али не због учења за кога га оптужују, него је себе заштитио по општењу са Јулијем и Атанасијем, епископима Рима и Александрије.

87. Атанасије, епископ Александрије, притешњен многим аријанским пакостима, нашао је уточиште код цара Константија у Галији. Одатле се вратио натраг са писмима, после његове смрти крио се и даље, док се није зацарио Јовијан за чије владе је поново уздигнуто правоверје, а упокојио се у време цара Валента. Од њега потичу две књиге *Против незнабожаца*, једна *Против Валента и Урсакија*, *О девичанству*, многе књиге *О аријанским тоњењима*, *О насловима њсалама*, једна књига која садржи *Историју монаха Антонија*, као и многе друге чије набрајање одузима доста времена.

88. Антоније, монах чије је житије Атанасије, епископ града Александрије, значајним списом представио, послао је различитим египатским манастирима седам беседа и посланица написаних у апостолском духу, које су преведене на грчки језик. Најглавнија је она упућена *Арсенијима*. Истицао се за владе цара Константина и његових синова. Поживео је 105 година.

C **LXXXIX.** Basilius, Ancyranus episcopus, artis medicinae, scripsit contra Marcellum, et de Virginitate librum, et nonnulla alia, et sub rege Constantio Macedonianaе partis, cum Eustathio Sebasteno, princeps fuit.

XC. Heracliae Thraciarum episcopus, elegantis apertique sermonis, et magis historicae intelligentiae, edidit sub Constantio principe commentarios in 734 A Matthaeum, et in Joannem, et in Apostolum, et in Psalterium.

XCI. Eusebius, Emesenus episcopus, elegantis et rhetorici ingenii, innumerabiles, et qui ad plausum populi pertinent, confecit libros, magisque historiam secutus, ab his qui declamare volunt, studiosissime legitur, e quibus vel praecipui sunt adversum Judaeos, et Gentes, et Novatianos, et ad Galatas libri decem, et in Evangelia homiliae breves, sed plurimae. Floruit temporibus Constantii Imperatoris, sub quo et mortuus, Antiochiae sepultus est.

B **XCII.** Triphyllius, Cypri Ledrensis, sive Leucotheon episcopus, eloquentissimus suae aetatis, et sub rege Constantio celeberrimus fuit. Legi ejus in Cantica canticorum commentarios. Et multa alia composuisse fertur quae in nostras manus minime pervenerunt.

89. Василије, епископ анкирски, уз лекарско умеће, написао је књиге *Проћив Маркела* и *О девичанству*, као и још неке, и за владе цара Константија (Constantius) у крајевима Македоније, са Евстахијем из Савастике, био је водећи.

90. Ираклије, епископ Трачана, срећеног и издашног беседништва (apertique), са великим историјским разумевањем, уредио је у време цара Константија *Коментаре на Матеја*, као и *На Јована*, и *На Ајосиол*, и *На Псалтир*.

91. Јевсевије, епископ емески, по природи отресит и добар говорник. Изучивши многе историје, саставио је бројне књиге ради одушевљавања народа који му је био пред очима. (С друге стране) понајвише је био читан од оних који су за циљ имали беседништво. Од тих дела истичу се: *Проћив Јудеја*, *Незнабожаца*, *Новатијана*, као и *Десет књига на (јосланицу) Галатијима* и кратке, али бројне *Омилије на Јеванђеља*. Цветао је у доба владавине цара Константина, када је и умро, а сахрањен је у Антиохији.

92. Трифилије, епископ Ледре на Кипру, то јест Левкотеона, један од најречитијих људи свога доба и за владе цара Констанција био је на врхунцу славе. Читао сам његове *Коментаре на Песму над ђесмама*. Саставио је, кажу, још много чега другог, али је до наших руку дошло то најмање.

XCIII. Donatus, a quo Donatiani per Africam sub Constantio Constantinoque principibus pululaverunt, asserens, a nostris Scripturas in persecutione Ethnicis traditas, totam pene Africam et maxime Numidiam, sua persuasione decepit. Exstant ejus multa ad suam haeresim pertinentia opuscula, et de Spiritu sancto liber, Ariano dogmati congruens.

XCIV. Asterius, Arianae philosophus factionis, scripsit, regnante Constantio, in Epistolam ad Romanos et in Evangelia et Psalmos commentarios, et multa alia, quae a suae partis hominibus studiosissime leguntur.

XCv. Lucifer, Caralitanus episcopus, cum Pancratio et Hilario Romanae Ecclesiae clericis, ad Constantium imperatorem a Liberio episcopo, pro fide legatus missus, cum nollet sub nomine Athanasii Nicaenam damnare fidem, in Palaestinam relegatus, mirae constantiae et praeparati animi ad martyrium, contra Constantium imperatorem scripsit librum, eique legendum misit, ac non multo post, sub Juliano principe, reversus Caralis, Valentiniano regnante, obiit.

XCVI. Eusebius, natione Sardus, et ex Lectore urbis Romanae, Vercellensis episcopus,

93. Донат, од кога су се донатисти за време цара Константина и Констанција испилели по свој Африци, осуђивао је наше што су у време гоњења предавали незнабожцима Света Писма. По целој Африци, а највише у Нумидији уврежила су се његова уверења. Многа његова дела су препуна јеретичких заблуда, а понајвише књига *О Светиome Духу*, која се сва подудара са аријанским догматима.

94. Астерије, паметњаковић из аријанске струје, написао је за владе Констанцијеве *Коментшаре на Посланицу Римљанима*, *Коментшаре на Јеванђеља* и *Коментшаре на Псалме* и много других дела која се пажљиво читају у редовима оних који му држе страну.

95. Луцифер, каралитански епископ кога је епископ Либерије заједно са Панкратијем и Иларијем, клирицима (свештеницима) Римске Цркве, послао цару Констанцију као представнике (праве) вере. Када није хтео да се одрекне Никејске вере (проглашене) под Атанасијевим именом, отпослан је у Палестину, са задивљујућом постојаношћу и припремљеном душом на мучеништво, написао је књигу против цара Констанција и послао му је на прочитање и не дуго потом вратио се у Карали у време владавине цара Јулијана, а умро је у доба Валентинијана.

96. Јевсевије, родом са Сардиније, најпре чтец (у Цркви) града Рима, а доцније епископ верцел-

ob confessionem fidei a Constantio principe Scythopolim et inde Cappadociam relegatus, sub Juliano imperatore ad Ecclesiam reversus, edidit in psalmos commentarios Eusebii Caesariensis, quos de Graeco in Latinum verterat. Mortuus est Valentiniano et Valente regnantibus.

C XCVII. Fortunatianus, natione Afer, Aquileiensis episcopus, imperante Constantio, in Evangelia, titulis ordinatis, brevi et rustico sermone scripsit commentarios: et in hoc habetur detestabilis, quod Liberium, Romanae urbis 738 episcopum, pro fide ad exsilium A pergentem, primus sollicitavit ac fregit, et ad subscriptionem haereseos compulit.

XCVIII. Acacius, quem, quia luscus erat, μονόφθαλμον nuncupabant, Caesariensis Ecclesiae in Palaestina episcopus, elaboravit in Ecclesiasten decem et septem volumina, et συμμάκτων ζητημάτων sex, et multos praeterea diversosque tractatus. In tantum autem sub Constantio imperatore claruit, ut in Liberii locum Romae Felicem episcopum constitueret.

B XCIX. Serapion, Thmueos episcopus, qui ob elegantiam ingenii cognomen Scholastici meruit, charus Antonii monachi, edidit adversum Manichaeum

ски, послао га је цар Констанције у Скитополис, а касније у Кападокију да би ширио веру Христову, вратио се својој (домаћој) Цркви за владе цара Јулијана где је уредио (издао, приредио) *Коменшаре на Псалме* Јевсевија Кесаријског, које је превео са грчког на латински језик. Умро је у време владавине Валентијана и Валента.

97. **Фортуватијан**, родом Африканац, епископ Аквилеје, у време Констанцијево написао је кратким и једноставним говором *Коменшаре на Јеванђеља*, поређане по поглављима (зачалима). Сматра се грозним због овога: када је Либерије, епископ римски, ради вере отишао у прогонство, први га је напао и сломио да стави потпис на јеретичку подметачину.

98. **Акакије**, кога су због слепоће у једно око, прозвали *Једнооки*, епископ кесаријски у Палестини, написао је седамнаест томова (*volumina*) *На Пројо-ведника* и шест *На разна њишања* (συμμάκτων ζητημάτων) и много различитих расправа. Понајвише се истицао и био утицајан у време цара Констанција, тако да је на место римског епископа уместо Либерија поставио Феликса.

99. **Серапион**, епископ Тмуитски који је због велике учености заслужио надимак *Схоласџик*, био је близак са монахом Антонијем, објавио је изузетну књигу *Прошив*

egregium librum, et de psalmo-
rum titulis alium, et ad diversos
utiles epistolas, et sub Constantio
principe etiam in confessione in-
clytus fuit.

C. Hilarius, urbis Pictavorum
Aquitaniae episcopus, factione
Saturnini Arelatensis episcopi,
de synodo Biterrensi in Phry-
giam relegatus, duodecim ad-
versus Arianos confecit libros et
alium librum de Synodis, quem
ad Galliarum episcopos scrip-
sit, et in psalmos commentarios,
primum videlicet, et secundum,
et a quinquagesimo primo usque
ad sexagesimum secundum, et
a centesimo decimo octavo us-
que ad extremum, in quo opere
imitatus Origenem, nonnulla
etiam de suo addidit. Est ejus et
ad Constantium libellus, quem
viventis Constantinopoli porrex-
erat, et alius in Constantium,
quem post mortem ejus scripsit,
et liber adversum Valentem et
Ursacium, historiam Ariminen-
sis et Seleuciensis synodi con-
tinens: et ad praefectum Salus-
tium, sive contra Dioscorum, et
liber Hymnorum et Mysteriorum
alius, et commentarii in Mat-
thaeum, et tractatus in Job, quos
de Graeco Origenis ad sensum
transtulit, et alius elegans libel-
lus contra Auxentium, et non-
nullae ad diversos epistolae. Ai-
unt quidam, scripsisse eum et in
Cantica canticorum; sed a nobis
hoc opus ignoratur. Mortuus est

манихејаца, и другу *О насловима
Псалама* и јако корисне *Послани-
це* упућене различитим људима.
У време цара Констанција био је
чувен по својој вери.

100. Иларије Пиктивийски,
епископ пиктивийског града у
Аквитанији, присталица еписко-
па Сатурнина Арлетанског. По-
слат у Фригију по одлуци Сабора
битеренског, саставио је дванаест
књига *Проћив аријанаца* и другу
књигу *О саборима* коју је написао
епископима Галије, као и *Комен-
таре на Псалме*, а посебно на Пр-
ви, Други, и од Педесет и првог до
Шездесет и другог и од Сто осам-
наестог до краја (Псалтира). У том
делу подражава Оригена, мада је
додао и нешто мало изворно сво-
га. Његова је и књижица упуће-
на *Константију*, коју је написао
док је живео у Константинопо-
лису и друга, такође насловљена
Константију, коју је написао по-
сле његове смрти. Даље је напи-
сао: *Проћив Валентија и Урсакија*,
Историју Сабора ариминијској и
*селевкијској, Префекћу Салустии-
ју или ѿроћив Диоскора*, једну
књигу *Химни и свешћених ѿајни*,
Коментаре на Маѿеја, расправу
(трактат) *О Јову*, који је смислено
превео од Оригена са грчког пред-
лошка, и другу дотерану књижицу
Проћив Авксенѿија, као и неко-
лике *Посланице* различитим љу-
дима. Кажу поједини да је писао
и *О Песми над ѿесмама*, али нама
ова књига није позната. Упокојио

Pictavis, Valentiniato et Valente regnantibus.

B **CI.** Victorinus, natione Afer, Romae sub Constantio principe rhetoricam docuit, et in extrema senectute, Christi se tradens fidei, scripsit adversus Arium libros more dialectico valde obscuros, et Commentarios in Apostolum.

742 A **CII.** Titus, Bostrenus episcopus, sub Juliano et Joviano principibus, fortes adversum Manichaeos scripsit libros, et nonnulla volumina alia. Moritur autem sub Valente.

CIII. Damasus, Romanae urbis episcopus, elegans in versibus componendis ingenium habuit, multaque et brevia metro edidit, et prope octogenarius sub Theodosio principe mortuus est.

B **CIV.** Apollinarius, Laodicensis Syriae episcopus, patre presbytero, magis grammaticis in adolescentia operam dedit, et postea in sanctas Scripturas innumerabilia scribens volumina, sub Theodosio imperatore obiit. Exstant ejus adversus Porphyrium triginta libri, qui inter caetera ejus opera vel maxime probantur.

CV. Gregorius, Baeticus, Eliberi Episcopus, usque ad extremam senectutem diversos mediocri sermone tractatus compo-

се у Пиктививијуму за владе царева Валентинијана и Валента.

101. Викторин, родом и завичајем из Африке, у доба цара Констанција предавао је реторику у Риму. У позној старости, вођен вером Христовом, написао је књиге *Против Арија* веома тамним стилем (мрачним и нејасним изразима), као и *Коментаре на Ајостол*.

102. Тит, епископ Бостријски у доба царева Јулијана и Јовијана, написао је снажне књиге *Против манихејаца* и неколико других списа, а умро је за владе цара Валента.

103. Дамас, епископ града Рима, имао је дара, опробан у састављању стихова, саставио је много у кратком метру (стиху), и умро је скоро као осамдесетогодишњак у време владавине цара Теодосија.

104. Аполинарије, епископ Лаодикије сиријске, од оца свештеника, у младости својој се био доста посветио студијама граматике, а касније је о Светом Писму (на тему Св. Писма) написао бројне списе, умро је за владе цара Теодосија. Постоји његових тридесет књига *Против Порфирија*, које се од свих његових дела сматрају најбољим.

105. Григорије Бетичанин, епископ Елибера, до своје позне старости саставио је различите списе (*tractatus*) осредњег стила

suit, et de Fide elegantem librum, qui hodieque superesse dicitur.

CVI. Pacianus, in Pyrenaei jugis Barcilonae episcopus, castitate et eloquentia, et tam vita, quam sermone clarus, scripsit varia opuscula, de quibus est Cervus, et contra Novatianos. Sub Theodosio principe, jam ultima senectute, mortuus est.

743 **CVII.** Photinus, de Gallograecia, Marcelli discipulus, Sirmii episcopus ordinatus, Hebionis haeresim instaurare conatus est, postea a Valentiniano principe pulsus Ecclesia, plura scripsit volumina, in quibus vel praecipua sunt contra Gentes, et ad Valentinianum libri.

CVIII. Phoebadius, Agenni Galliarum episcopus, edidit contra Arianos librum. Dicuntur et ejus alia esse opuscula, quae necdum legi. Vivit usque hodie decrepita senectute.

B **CIX.** Didymus, Alexandrinus, captus a parva aetate oculis, et ob id elementorum quoque ignarus, tantum miraculum sui omnibus praebuit, ut dialecticam quoque, et geometriam, quae vel maxime visu indiget, usque ad perfectum didicerit. Is plura opera et nobilia conscripsit, commentarios in psalmos omnes, commentarios in Evangelium Matthaei et Joannis, et de Dogmatibus, et contra Arianos libros duos, et de Spiritu

(sermone) и лепу књигу *О вери*, и за њега кажу да је још увек у животу.

106. Пакијан, епископ са Пиринеја према Барселони, честит и речит, чистог живота као што је био и говора, написао је различита дела, од којих је *Јелен* и *Прошив Новашијана*. Упокојио се за владе цара Теодосија, већ у дубокој старости.

107. Фотин из Галогрчке, Маркелов ученик, назначен за епископа Сирмијума, уплевши се, упао је у евионитску јерес, а касније је залагањем цара Валентинијана изагнан из Цркве, написао је многе списе од којих су најзначајнији *Прошив незнабожаца*, као и они упућени Валентинијану.

108. Фебадије, епископ Агена Галског, издао је књигу *Прошив Аријанаца*. Говори се да постоје и друга његова дела, која, истини за вољу, никада нисам прочитао. Жив је до дана данашњег и у дубокој је старости.

109. Дидим Александријац, од ране младости је остао без очињег вида и, иако је био лишен тога темељитог чула, изазивао је код свих толико дивљење с обзиром да је дијалектику и геометрију, науке које понајвише захтевају вид, изучио до савршенства. Он је написао многа и значајна дела: *Коментаре на све Псалме*, *Коментаре на Маттејево* и *Јованово јеванђеље*, *О догматима*, *Две књиге прошив аријанаца*, једну књигу *О Светиоми Духу* – коју

sancto librum unum, quem ego in Latinum verti: in Isaiam tomos decem et octo, in Osee, ad me scribens, commentariorum libros tres, et in Zachariam, meo rogatu, libros quinque, et commentarios in Job, et infinita alia quae digerere proprii indicis est. Vivit usque hodie, et octogesimum tertium aetatis excessit annum.

746 **CX.** Optatus Afer, episcopus Milevitanus, ex parte catholica, scripsit Valentiniano et Valente principibus, adversum Donatianae partis calumniam libros sex, in quibus asserit crimen Donatianorum in nos falso retorqueri.

CXI. Aquilius Severus, in Hispania, de genere illius Severi, ad quem Lactantii duo epistolae scribuntur libri, composuit volumen, quasi ὁδοποιρικὸν totius suae vitae statum continens tam prosa quam versibus, quod vocavit Καταστροφὴν, sive Πείραν, et sub Valentiniano principe obiit.

CXII. Cyrillus Hierosolymae episcopus, saepe pulsus Ecclesia, et receptus, ad extremum sub Theodosio principe octo annis inconcussus episcopatum tenuit. Exstant ejus κανηχησεις, quas in adolescentia composuit.

CXIII. Euzoius, apud Thespesium rhetorem, cum Gregorio

сам ја превео на латински, *На (ἰπροροκα) Исаију* осамнаест књига (*tomos*), *На (ἰπροροκα) Осију* три књиге коментара, пишући за мене, *На (књиџу ἰπροροκα) Захарије* пет књига, на моју молбу, *Коментшаре на Јова* и (без)бројна друга (дела) која би требало засебно набројати. И сада живи док му протиче осамдесет трећа година (животног) века.

110. Оптат Африканац, епископ милевитански, од православне струје, писао је царевима Валентинијану и Валенту, шест књига *Прошв сѝлешки Донаџијанових ἱρισџалица*, у којима разобличава донатистичку злоћу по којој нас лажно оптужују.

111. Аквила Север, из Хиспаније, од рода оног Севера, коме је Лактанције писао две књиге *Посланица*, саставио је спис, нешто попут *Пушешешџвија* (ὁδοποιρικὸν) *кроз цео свој живош*, дело које садржи како прозу тако и стихове, кога је назвао *Καταστροφὴν*, или *Πείραν*, а скончао је за владе цара Валентинијана.

112. Кирило, епископ Јерусалима, много је пута прогањан за Цркву, на крају се прихватио и држао је епископску катедру у току осам узастопних година за владе Теодосија. Сачувале су се његове *Кашихезе* које је написао још у младићкој доби.

113. Евзоије, учио се код Теспесија ретора у Кесарији заједно

Nazianzeno episcopo adolescens Caesareae eruditus est, et ejusdem postea urbis episcopus, plurimo labore, corruptam jam Bibliothecam Origenis et Pamphili in membranis instaurare conatus est. Ad extremum sub Theodosio principe Ecclesia pulsus est. Feruntur ejus varii multiplicisque tractatus, quos nosse perfacile est.

С **CXIV.** Epiphanius, Cypri Salaminae episcopus, scripsit adversum omnes Haereses libros, et multa alia, quae ab eruditis propter res, a simplicioribus propter verba lectitantur. Superest usque hodie, et in extrema jam senectute varia cudit opera.

747 А **CXV.** Ephraem, Edessenae Ecclesiae diaconus, multa Syro sermone composuit, et ad tantam venit claritudinem, ut post lectionem Scripturarum publice in quibusdam ecclesiis ejus scripta recitentur. Legi ejus de Spiritu sancto Graecum volumen, quod quidam de Syriaca lingua verterat, et acumen sublimis ingenii, etiam in translatione, cognovi. Decessit sub Valente principe.

CXVI. Basilius, Caesareae Cappadociae, quae prius Mazaca vocabatur, episcopus, egregios contra Eunomium elaboravit libros, et de Spiritu sancto volumen, et in Hexaameron homilias novem, et ἁσκητικὸν, et breves

са епископом Григоријем Назијанским, после чега је постао епископ тога града. Много је настојао да уништену Оригенову и Памфилову библиотеку обнови у књижном фонду (снабде пергаментским списима). На крају је у доба цара Теодосија изагнан из Цркве. Још увек је у животу и од њега потичу бројни и различити састави (*tractatus*).

114. Епифаније, епископ Саламине кипарске, написао је књиге *Против свих јереси* и многе друге које се и те како читају што због излагања учевних ствари, а што због једноставности језика. Жив је до дан данас и већма у позној старости пише (*cudit*) различита дела.

115. Јефрем, ђакон Цркве у Едеси, написао је много на сиријском језику, а дошао је до такве јасноће (достигао је такву јасноћу) да се у неким црквама после читања Св. Писма његова дела јавно читају. Читао сам његов спис *О Свештоме Духу* на грчком језику, кога је неко са сиријског језика превео, али и у преводу сам упознао (спознао) бритку снагу његовог ауторског печата. Скончао је за владе цара Валента.

116. Василије, епископ Кесарије кападокијске, која се пре звала Мазака (*Mazaca*), урадио је сјајне књиге *Против Евномија*, и спис *О Свештоме Духу* и девет омилија *На Шестогневу*, и *Ἀσκητικὸν*, и различите кратке трактате (рас-

variosque tractatus. Moritur imperante Gratiano.

- B** **CXVII.** Gregorius, primum Sasimorum, deinde Nazianzenus episcopus, vir eloquentissimus, praeceptor meus, quo Scripturas explanante, didici, ad triginta milia versuum omnia opera sua composuit. E quibus illa sunt: de morte fratris Caesarii, Φερὶ Φιλοπρωχίας, laudes Machabaeorum, laudes Cypriani, laudes Athanasii, laudes Maximi philosophi, post exsili-um reversi, quem falso nomine quidam Heronis superscripserunt (quia est et alius liber vituperationem ejusdem Maximi continens; quasi non licuerit eundem et laudare et vituperare pro tempore); et liber, hexametro versu, Virginitatis et Nuptiarum, contra se disserentium; adversum Eunomium liber unus, de Spiritu sancto liber unus. Contra Julianum imperatorem libri duo. Secutus est autem Polemonem dicendi caractere, vivoque se episcopum in loco suo ordinans, ruri vitam monachi exercuit. Decessitque ante hoc ferme triennium sub Theodosio principe.
- C**

- 750** **CXVIII.** Lucius, post Athanasium Arianæ partis episcopus, usque ad Theodosium principem, a quo et pulsus est, Alexandrinam ecclesiam tenuit. Exstant ejus solemnes de Pascha epistolae, et pauci variarum hypotheseon libelli.
- A**

праве). Упокојио се у време цара Грацијана.

- 117. Григорије**, најпре Сасимски, а затим епископ у Назијанзу, један од образованијих људи, учитељ мој, од кога сам се поучавао док ми је објашњавао Свето Писмо, написао је својих дела у 30.000 стихова. Од тих су ови наслови: *О смрти браће Кесарија*, *О љубави према сиромасима*, *Похвала Макавејима*, *Похвале: Киријану, Аџанасију, Максиму Философу*, књигу која садржи погрде на рачун филозофа, а ту последњу је написао када се вратио из прогонства, коју неки под лажним именом приписују неком Ирону, тако да није могуће да исти писац у исто време и хвали и куди. Затим, књигу у шеснаестерцу *Расправу брака и девицанства*, једну књигу *Прошви Евномија*, једну књигу *О Светоме Духу*, две књиге *Прошви цара Јулијана*. Био је Полемонов следбеник у облику изражавања, кога је наследио на епископској катедри, а на селу је доцније проводио живот у монашком подвигу. Умро је пре три, или више година, за владе цара Теодосија.

- 118. Лукије**, после (прогонства) Атанасија епископ аријанске странке (фракције), све до цара Теодосија који га је и свргао, држао је Александријску Цркву. Сачуване су његове узвишене *Посланице о Пасхи*, као и неколико различитих књижница *Прешћоставки*.

CXIX. Diodorus, Tarsensis episcopus; dum Antiochiae esset presbyter, magis claruit. Exstant ejus in Apostolum commentarii, et multa alia, ad Eusebii magis Emiseni characterem pertinentia, cujus cum sensum secutus sit, eloquentiam imitari non potuit, propter ignorantiam saecularium litterarum.

B CXX. Eunomius, Arianae partis, Cyzicenus episcopus, in apertam haereseos suae prorumpens blasphemiam, ut quod illi tegunt, iste publice fateretur, usque hodie vivere dicitur in Cappadocia, et multa contra Ecclesiam scribere. Responderunt ei Apollinarius, Didymus, Basilius Caesariensis, Gregorius Nazianzenus, et Gregorius Nyssenus.

C CXXI. Priscillianus, Abilae episcopus, qui factione Hidaicii et Ithacii Treveris a Maximo tyranno caesus est, edidit multa opuscula, de quibus ad nos aliqua pervenerunt. Hic usque hodie a nonnullis Gnosticae, id est Basilidis et Marci, de quibus Irenaeus scripsit, haereseos accusatur, defendentibus aliis, non ita eum sensisse, ut arguitur.

751 A CXXII. Latronianus, provinciae Hispaniae, valde eruditus, et in metrico opere veteribus comparandus, caesus est et ipse Treveris cum Priscilliano, Felicissimo, Juliano, Euchrotia, ejusdem

119. Диодор, епископ Тарса, био је запажен још као презвитер у Антиохији. Постоје његови *Коментари на Апостол* и много чега другог, подражавајући јаку доследност великог Јевсевија Емеског, кога је следио у мишљењу, али није могао да подражава у изразу и говору, јер му је недостајало познавање световне књижевности.

120. Евномије, од јереси (странке) аријанске, епископ кизички, уплевши се, пао је у отворено јеретичко светогрђе. То што су други прикривали тај је јавно испољавао, кажу да још живи у Кападокији пишући много против Цркве. Одговарали су му Аполинарије, Дидим, Василије Кесаријски, Григорије Назијанзин и Григорије Ниски.

121. Прискилијан, епископ Авиле, припадао је странци Хидакија и Итакија из Тревера, убио га је Максимин Тиранин. Издао је многа мања дела од којих су нека и дошла до наших руку. Данас га неки оптужују да припада гностицизму, тј. Василиду и Маркиону, против којих је писао Иринеј, док га други бране да се са њима не слаже већ да устаје против њих.

122. Латронијан, из провинције Хиспаније, веома учен, писао је у метричким стиховима да се може поредити са старим писцима. Страдао је исто у Треверу, са Прискилијаном, Фелицисимом, Јулијаном, Евхротјом,

factionis auctoribus. Exstant ejus ingenii opera, diversis metris edita.

CXXIII. Tiberianus, Baeticus, scripsit pro suspicione, qua cum Priscilliano accusabatur haereseos, apologeticum tumentis compositoque sermone; sed post suorum caedem, taedio victus exsiliis, mutavit propositum, et juxta sanctam Scripturam, *canis reversus ad vomitum suum* (Prov. XVI, 11; II Petr., II, 22), filiam, devotam Christo virginem, matrimonio copulavit.

B CXXIV. Ambrosius, Mediolanensis episcopus, usque in praesentem diem scribit, de quo, quia superest, meum iudicium subtraham, ne in alterutram partem, aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.

CXXV. Evagrius, Antiochiae episcopus, acris ac ferventis ingenii, cum adhuc esset presbyter, diversarum hypotheseon tractatus mihi legit, quos necdum edidit; Vitam quoque Beati Antonii de Graeco Athanasii in sermonem nostrum transtulit.

C CXXVI. Ambrosius Alexandrinus, auditor Didymi, scripsit adversum Apollinarium volumen multorum versuum de dogmatibus, et ut ad me nuper quodam narrante perlatum est, commentarium in Job, qui usque hodie superest.

који су сви били припадници једне странке. Сачувала су се његова изузетна дела, издата у различитом метру.

123. Тиберијан Бетичанин, због сумњичења којим су га оптуживали да са Прискилијаном припада јереси, написао је *Ајолоџију* оholим и високопарним стилем. Али, после смрти својих пријатеља, искусивши одвратност живљења у прогонству, променио је став, и како каже Св. Писмо „као пас се вратио на своју бљувотину“ (Прич. Сол. 16, 11; 2 Пет. 2, 22), јер се са монахињом, девојком која беше посвећена Христу, сјединио у браку.

124. Амвросије, епископ медиолански, до данашњег дана бави се делатним писањем, свој суд о њему нећу износити јер је још увек жив, јер могу подједнако (у истој мери) бити оптужен како не говорим истину или да се додворавам.

125. Евагрије, антиохијски епископ, ватреног и бритког ума. Док је још био презвитер, читао ми је различите саставе о неким стварима, које још није објавио (издао). Превео је *Животиј Св. Антонија* од Атанасија са грчког на наш језик (латински).

126. Амвросије Александринац, Дидимов ученик и слушацац написао је спис *Пројив Ајолинарија* многим стиховима о догматским стварима и као што ме је неко скоро обавестио *Коментар на Јова*. Још увек је у животу.

754
A CXXVII. Maximus Philo-
phus, natus Alexandriae, Constan-
tinopoli episcopus ordinatus est, et
pulsus, insignem de Fide adversus
Arianos scripsit librum, quem Me-
diolani Gratiano principi dedit.

CXXVIII. Gregorius Nys-
senus episcopus, frater Basilii
Caesariensis, ante paucos annos
mihi et Gregorio Nazianzeno con-
tra Eunomium legit libros, qui et
multa alia scripsisse et scribere
dicitur.

B CXXIX. Joannes Antioch-
enae Ecclesiae presbyter, Euse-
bii Emiseni Diodorique secta-
tor, multa componere dicitur, de
quibus περῑ ἱερωσύνης tantum
legi.

CXXX. Gelasius Caesareae
Palaestinae, post Euzoium, epis-
copus, accurati limatique ser-
monis, fertur quaedam scribere,
sed celare.

755
A CXXXI. Theotimus, Scythiae
Tomorum episcopus, in morem
dialogorum et veteris eloquen-
tiae breves commaticosque trac-
tatus edidit. Audio eum et alia
scribere.

CXXXII. Dexter, Paciani, de
quo supra dixi, filius, clarus apud
saeculum et Christi fidei deditus,
fertur ad me omnimodam his-
toriam texuisse, quam necdum
legi.

127. Максим философ, родом
из Александрије, одређен за еписко-
па у Константинополису, па после
свргнут, написао је значајну књигу
О вери против Аријанаца коју је пре-
дао цару Грацијану у Медиолануму.

128. Григорије, епископ ни-
сијски, брат Василија кесариј-
ског, пре неколико година је ме-
ни и Григорију Назијанзину читао
књиге *Против Евномија*, и још је
много другог чега је написао, а ве-
ле да још увек пише.

129. Јован, свештеник Антио-
хијске Цркве, следбеник Јевсевија
из Емесе и Диодора (из Тарса), за
кога кажу да је много тога напи-
сао, од чега сам само читао његов
рад *О свешћенству*.

130. Геласије, епископ Кеса-
рије палестинске после Евзоја за
кога се каже да је писао тачним и
одмереним стилем (говором, изра-
зом), али написано још увек крије.

131. Теотим, епископ града
Томи у Скитији. У облику дија-
лога и старинским говором из-
дао је рогобатне (*commaticosque*)
списе. Чуо сам да пише и друга
дела.

132. Декстер, Пакијанов син, о
коме смо горе говорили, сав предан
вери Христовој и истакнут у своје
времену. Речено ми (*fertur ad me*) је
да је саставио *Опширу историју*, али
је још увек нисам прочитао.

CXXXIII. Amphilochius, Iconii episcopus nuper mihi librum legit de Spiritu sancto, quod Deus, et quod adorandus, quodque et omnipotens sit.

B CXXXIV. Sophronius vir ap-
prime eruditus, laudes Bethlehem
adhuc puer, et nuper de subversione
Serapis insignem librum composuit:
de virginitate quoque ad Eustochi-
um, et Vitam Hilarionis monachi,
opuscula mea, in Graecum eleganti
sermone transtulit: Psalterium quo-
que et Prophetas, quos nos de He-
braeo in Latinum vertimus.

C CXXXV. Hieronymus patre
Eusebio natus, oppido Stridonis,
quod a Gothis eversum, Dalma-
tae quondam Pannoniaeque con-
finium fuit, usque in praesentem
annum, id est, Theodosii prin-
cipis decimum quartum, haec
scripsi: Vitam Pauli monachi,
Epistolarum ad diversos librum
758 unum, ad Heliodorum Exhorta-
A toriam, Altercationem Luciferi-
ani et Orthodoxi, Chronicon om-
nimodae historiae; in Hieremiam
et in Ezechiel Homilias Origenis
viginti octo, quas de Graeco in
Latinum verti; de Seraphim, de
Osanna, et de frugi et luxurioso
filiis; de tribus Quaestionibus
Legis veteris, Homilias in Can-
tica canticorum duas, adversus
Helvidium de virginitate Mariae
perpetua, ad Eustochium de vir-
ginitate servanda, ad Marcel-
lam Epistolarum librum unum,

133. Амфилохије, епископ
иконијски, скоро ми је читао књи-
гу *О Светиома Духу*, који је Бог, ко-
га треба обожавати, као и то да је
свемогућ (сведржитељ).

134. Софроније, човек вели-
ке учености. Још као дечак напи-
сао је *Похвалу Вишлејему*, а у ско-
рије време је саставио књигу *О*
низвержењу Серайиса, Евстохији
о девичанству, Живош Илариона
монаха; моја мања дела је сјајно
превео на грчки; као и *Псалтир*
и *Пророке* које сам са јеврејског
превео на латински језик.

135. Јероним, рођен од оца
Јевсевија у граду (*oppido*) Стридо-
ну, кога су разорили Готи, а који
је био некад у Крајини (*confini-*
um) Далмације и Паноније, на-
писао је све до текуће године, то
јест четрнаесте године владавине
цара Теодосија, следеће: *Живош*
Павла монаха, једну књигу *По-*
сланица разним лицима, Подсти-
цајно слово Илиодору, Расправу
луциферијанца и љавославној,
Хронику ошће историје, дваде-
сет и осам Оригенових *Омилија*
на Јеремију и Језекиља које сам
превео са грчког на латински, *О*
Серафимима, О узвику „Осана!“,
О добром и размешном сину, О
шри љишања Старој Завести, две
Омилије на Песму над љесмама,
Прошв Хелвидија о Маријином
љриснодјевству, Евстохији о чу-
вању чистоте, једну књигу *Писа-*
ма Маркели, Ушешно љисмо Павли

Consolatoriam de morte filiae ad Paulam, in Epistolam Pauli ad Galatas commentariorum libros tres, item in Epistolam ad Ephesios libros tres, in Epistolam ad Titum librum unum, in Epistolam ad Philemonem librum unum, in Ecclesiasten commentarios, Quaestionum hebraicarum in Genesim librum unum, de Locis librum unum, hebraicorum nominum librum unum; de Spiritu sancto Didymi, quem in Latinum transtuli, librum unum; in Lucam homilias triginta novem; in Psalmos, a decimo usque ad decimum sextum, tractatus septem; Malchi, captivi monachi, vitam, et beati Hilarionis. Novum Testamentum Graece fidei reddidi, 739 Vetus juxta Hebraicam transtuli; A Epistolarum autem ad Paulam et Eustochium, quia quotidie scribuntur, incertus est numerus. Scripsi praeterea in Michaeam explanationum libros duos, in Sophoniam librum unum, in Nahum librum unum, in Habacuc libros duos, in Aggaeum librum unum. Multaque alia de opere prophetali, quae nunc habeo in manibus, et necdum expleta sunt. Adversus Jovinianum libros duos, et ad Pammachium Apologeticum et Epitaphium.

о смрти њене ћерке, три књиге Коменшара на Посланицу айостіола Павла Галаџима, опет три књиге Тумачења на Посланицу Ефесцима, једну књиу Тумачења на Посланицу Тишу, једну књигу Тумачења на Посланицу Филимону, Тумачење на Пројоведника, једну књигу О јеврејским пишањима на Књиу Посшања, једну књигу О (свештим) местима, једну књигу О јеврејским именима, Дидимову књигу О Духу Свештоме коју сам превео са грчког на латински, тридесет и девет Омилија на Луку, седам расправа На Псалме од деветог до шеснаестог, Жиџије Малха – заробљеної монаха, и Жиџије блаженої Илариона. Нови Завет сам поново веродостојно издао, а Стари (Завет) превео са јеврејског. За посланице Павли и Евстохији, које до дан данас пишешем, не знам колики им је број. Такође сам написао две књиге Тумачења на Михеја, једну књигу На Софонију, једну књигу На Наума, две књиге На Авакума, једну књигу На Аїеја, и многа друга дела о пророчким стварима која имам у рукама, али која још нису завршена; додајмо томе још две књиге Прошив Јовинијана, и Айолоџију Памахију, и Збирку ейишафа (надїробних наџииса).

превод са латинског:
Радован Пилиповић